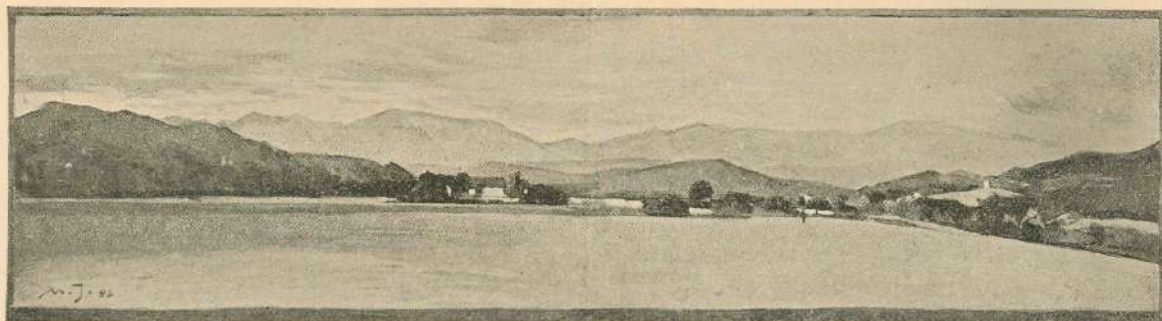

Gospesvetsko polje s severne strani.

Gospa Sveta.

Zgodovinsko-krajepisna črtica. — Spisal *Valentin Podgorc*.

(Konec.)

Preden se dá sestaviti notranja zgodovina gospesvetske cerkve, je treba, da nam zgodovinarji pojasnijo razmere med cerkvijo in državo v letih Karolingov in njih naslednikov. Ludovik Nemški je namreč izročil l. 861. Gospo Sveto z drugimi posestvi vred solnograškemu nadškofu. Nekateri pisatelji pripisujejo take darove pobožnosti ter slavé pobožno mišljenje kraljev in domačih plemičev.¹⁾

A resnična zgodovina dokazuje, da posvetna oblast ustreza navadno verskim načelom le tam, kjer so v soglasju z njenimi političnimi smotri. Istodobno kot na Koroškem je hotel Ludovik tudi na severu priklopiti polabske Slované s cerkvenimi vezmi k svoji državi.²⁾ Severni Slovani so se Ludovikovi uredbi uprli in preprečili kraljeve politične namene, na jugu pa je bil Slovenec preslab, da bi se bil mogel braniti.

Z Gospo Sveto vred je tedaj podaril Ludovik Solnogradu še celo vrsto drugih posestev ob Krčici, v Dravskem dvoru (Trahofen), v Krnosu, v Trebinju, v Ojstrovici in v Brežah. Zakaj? Iz pobožnosti? L. 845. je prišel bolgarski kralj Bogoris prvič v dotiko z Nemci, in l. 853. je nastala prva vojska med Nemci in Bolgari. A kmalu sta

se Ludovik in Bogoris zvezala proti moravskemu knezu Rastislavu (l. 863). Ta se je bil l. 855. iznebil nemškega jarma¹⁾ in je premagal Ludovika. Prepričan, da država ne ostane svobodna brez cerkvene podpore, je prosil blagovestnikov v Carigradu, odkoder sta mu došla l. 863. Ciril in Metod.

Zasijala je tedaj Slovanom zarja narodne svobode — sicer le za trenotek —, a Nemcem je moralo biti takoj jasno, da je njihova politika preprečena za vselej, če se ustanovi s pomočjo papežev ob vzhodu njihove države prosto slovansko kraljestvo.

Nemec je rabil pomoči škofov, pritiskal nanje, da so delovali v tem smislu in je to deloma tudi dosegel pri nekaterih škofih, katerih postopanje nasproti slovanskim blagovestnikom je dovolj znano. Solnograd je bil kupljen, in v kupilu je bila tudi Gospa Sveta.

L. 890. je isto darilo potrdil kralj Arnulf. Od vzhoda mu je pretel mogočni Svatopluk, in kralj je moral zopet utrditi stare prijateljske zveze, ki so se v teku let morebiti že precej zrahljale. V ti dobi so bivali v Gospe Sveti še podškofje (choroepiscopi), vsaj listina iz l. 927. govori o podškofu Gotabertu, kateremu je dal solnograški nadškof Gospo Sveto

¹⁾ Tako Ankershofen: II. 546.

²⁾ Wedekind: I. 48.

¹⁾ Gfrörer: Byz. Geschichte II. 90.